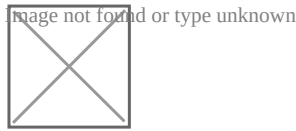

Διδάσκοντας Θρησκευτικά μέσα από την Υμνολογία (Νίκος Ματθαίου, Θεολόγος - Μουσικολόγος)

/ [Πεμπτουσία](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/1XX7ajO>]

Μπορούμε να δώσουμε τρία παραδείγματα:

1^ο :Η Εορτή του Τιμίου Σταυρού. Από το Συναξαριστή του Μηναίου μπορούμε να εξηγήσουμε στους μαθητές γιατί ο Τίμιος Σταυρός αποτελεί λατρευτικό μέσο για κάθε Χριστιανό, σύμβολο της πίστης ,αίτια προσκύνησης και εξαγιασμού των πιστών.

2^ο :Η Εορτή του Αγ. Νεκταρίου ή άλλων τοπικών Αγίων όπως Μηνά, Νικολάου Γεωργίου κ.ά., που άσχετα αν δεν υπάρχουν στα σχολικά εγχειρίδια μπορούν να μνημονευτούν στη διδακτική πράξη, με αναφορά στη ζωή τους και με επίκαιρους ύμνους από την ακολουθία τους.

3^ο :Η περίοδος της Μ. Τεσσαρακοστής η οποία έχει μεγάλη διάρκεια και αξία - μόνο στην ενότητα 31 του βιβλίου της Α΄ Λυκείου αναφέρεται σύντομα-θα μπορούσε να διανθιστεί ως ενότητα με το ίδιο το βιβλίο του Τριωδίου και τους ύμνους του Μεγ. Κανόνα του Ανδρέα Κρήτης .Η παρουσίαση των θεματικών ενοτήτων και της σημασίας των γιορτών της περιόδου από το ίδιο το βιβλίο (του Τριωδίου), αποσαφηνίζει, ερμηνεύει και νοηματοδοτεί ιδανικά τις ιδιαιτερότητες της και την αξία της.

ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ
www.pemptousia.gr

Έτσι η χρήση των λειτουργικών βιβλίων κρίνω ότι είναι απαραίτητη στην τάξη, αρκεί ο διδάσκων να εντρυφήσει στην εκκλησιαστική γλώσσα και να θέλει να μεταφέρει την αξία τους στην διδακτική πράξη.

Και επειδή σπουδή στα λειτουργικά βιβλία είναι σπουδή στην ελληνική γλώσσα αξίζει να τονίσουμε και να προβάλουμε στους συναδέλφους μας άλλων ειδικοτήτων και τους μαθητές μας την αξία τους, ως φιλολογικό είδος που επιβεβαιώνει την άρρηκτη συνέχεια της αρχαιοελληνικής γλώσσας μέσα στην παιδεία μας. Ποιος Έλληνας δεν θα χαιρόταν ακούγοντας έναν εκκλησιαστικό ύμνο; Τι ρίγος σκορπά σε κάθε πιστό και μη ,το Κοντάκιο «Τη Υπερμάχω»; Έχω διαπιστώσει ότι πολλοί μαθητές γνωρίζουν καλύτερα έναν εκκλησιαστικό ύμνο παρά ένα αρχαίο ρητό ή απόφθεγμα. Σίγουρα η γλώσσα της εκκλησίας είναι κατανοητότερη από την ελληνική λόγω της απλότητάς της και του συγκεκριμένου ύφους που την καθιστά κατανοητή.

Πόσο όμως θα βοηθήσει στην διδακτική πράξη η ανάδειξη του συσχετισμού της εκκλησιαστικής γλώσσας με τα αρχαία ελληνικά κείμενα, πόσο χρήσιμη θα είναι η παρουσίαση των λεκτικών τρόπων και των καλολογικών στοιχείων που εκφράζουν την αισθητική της εκκλησιαστικής υμνογραφίας μας! Νομίζω ότι ξεχνούμε να παρουσιάσουμε την πληθώρα των συμβολισμών, των εικόνων, μεταφορών και προσωποποιήσεων, εκφραστικού ρεαλισμού και παραβολικού λόγου, της ξεχωριστής εφευρετικής στιχοποιίας των υμνογράφων στα ομοιοτέλευτα και παρηχητικά τους ποήματα-ύμνους, τις αντιθέσεις και τις πρωτότυπες λέξεις, τα προσωνύμια και τόσα άλλα στολίδια που καταρτίζουν, διαφωτίζουν και κάνουν τον μαθητή θετικό προς τα αρχαία ελληνικά κείμενα και την αισθητική τους. Οι αναγιγνωσκόμενοι και αν είναι δυνατό ψαλλόμενοι ύμνοι μέσα στην τάξη, «αποσκοπούν να μας εντάξουν στην εμπειρία του καθολικού σώματος», όπως τονίζει ο Καθηγητής κ.Αντώνιος Αλυγιζάκης.

«Το θεματολόγιο των ύμνων είναι μορφωτικό και μυσταγωγικό και προβάλλει ιδιαίτερα ορισμένους θεολογικούς συμβολισμούς, εικόνες και τύπους ,που εκφράζουν την γενική ιδέα της εκκλησίας και την θεολογία της.» (Αντωνίου Αλυγιζάκη, Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΛΑΤΡΕΙΑΣ,Επιστημονικήεπετηρίδα θεολογικής Σχολής ,Τόμος 29,σελ.445, σελ.445

Η δεύτερη ενότητα της εισήγησής μου σήμερα αναφέρεται στον τρόπο προσέγγισης της Βυζαντινής μουσικής κατά την διδασκαλία της στην Μέση εκπαίδευση.

Πρωτίστως θα πρέπει να αναφερθούμε στην σημασία και αξία της Βυζ.Μουσικής.

Ο Κλήμης ο Αλεξανδρέας τονίζει: «Αν η Υμνογραφία είναι το ασίγητο στόμα και φωνή της Εκκλησίας, η Μελωδία(μουσική) είναι το κατάλληλο ένδυμά της.»(Κλήμεντος Αλεξανδρέως, Παιδαγωγός Β4 ΒΕΠΕΣ 7,σελ.150,12) Άλλωστε ως τον 9^ο αιώνα «οι τα μέλη πλέξαντες ύμνων ενθέων» ήσαν «μελωδοί» που σήμαινε όχι μόνο «μουσικοί»-«μελοποιοί», αλλά συνάμα και «ποιητές-υμνογράφοι». Αργότερα θα εμφανιστούν οι «μεταμελωδικοί υμνογράφοι», που θα γράφουν μόνο ύμνους, πάνω στα παλαιότερα μουσικά πρότυπα(«προσόμοια»), τα ήδη καθιερωμένα και ιερά.

Στόχος της μουσικής της εκκλησιαστικής λατρείας δεν είναι η τέρψη ή συναισθηματική διέγερση, αλλά η δημιουργία κλίματος κατανύξεως. Αυτός είναι και ο σκοπός της λατρείας. Ο φυσικός χώρος της Βυζαντινής Μουσικής είναι η λατρεία. Αυτήν διακονεί και μόνο γι' αυτήν υπάρχει.

Ο αποκλεισμός των μουσικών οργάνων από την εκκλησιαστική λατρεία, έχει σαφώς τεκμηριωθεί από τον πατερικό λόγο.(Μέγ.Βασίλειος, Ιωάν.Χρυσόστομος, Κλήμης Αλεξανδρείας, Μεγ.Αθανάσιος).Στην Εκκλησία «όργανο γλυκύφθογγο» του Πνεύματος γίνεται όλος ο πιστός τονίζει ο Μέγας Αθανάσιος.3.(Εξήγησις εις τους Ψαλμούς ΜΕ΄ΜΖ΄,ΒΕΠΕΣ 32 σελ.32) Ο βασικός λόγος των νεώτερων κυρίως προσπαθειών ωραιοποιήσεως της λατρείας και εκδυτικισμού της μουσικής της θέτει το πρόβλημα της «ηδονής στην λατρεία», που έχει βρει όμως την λύση του στην πατερική παράδοση. Η «ηδονή» έχει τα όριά της. Είναι τόση, ώστε να μην παραβλάπτεται το ουσιώδες μέρος του ύμνου, ο λόγος. Ο «ρόλος» της μελωδίας συνίσταται στο να «εμποιεί» στην ψυχή σώφρονα λογισμόν.

Δεν λείπουν βέβαια οι αυστηρές επισημάνσεις της «Εν Τρούλλω» Οικουμενικής Συνόδου στον ΟΕ΄(85^ο) Κανόνα της, όσο και οι ερμηνευτικές υποσημειώσεις του Πηδαλίου για «τερερίσματα» και «νενανίσματα». Όπως τονίζεται όμως και στην ευχή προχειρήσεως ψάλτου ή αναγνώστου στο Ευχολόγιο: «δος αυτώ, μετά πάσης σοφίας και συνέσεως, των θείων σου λογίων την μελέτην και ανάγνωσιν ποιείσθαι, διαφυλάττων αυτόν εν αμέμπτω πολιτεία.»4 (ΕΥΧΟΛΟΓΙΟ)

[Συνεχίζεται]